

ASIKKALA | HEINOLA | HOLLOLA | LAHTI | PADASJOKI | SYSMÄ

SALPAUSSELKÄ GEOPARK

KOHDEOPAS

SISÄLLYS

VEDEN MUOVAAMA MAISEMA.....	4
KOHDEKARTTA.....	6
LAHDEN URHEILUKESKUS.....	8
LEHMUSREITTI.....	9
LINNAISTENSUO.....	10
SAMMALSILLANSUO JA SYLVÖJÄRVI.....	12
PAJULAHTI.....	13
LAPAKISTON LUONNONSUOJELUALUE.....	14
LUHDANJOEN LINTUTORNI.....	16
ENONSAARI.....	17
KAPATUOSIAN LINNAVUORI.....	18
KUTAJÄRVI.....	19
TIIRISMAA JA PIRUNPESÄ.....	20
TIILIJÄRVET JA SOISALMENSUO.....	22
SALPA-SUPPA.....	23
HAMMONJOKI.....	24
HULJALAN HELVETTI, HELVETINROTKO.....	25
AURINKOVUORI.....	26
VÄÄKSYN KANAVA.....	27
KALKKISTEN KANAVA.....	28

PASOLANVUORI.....	29
PULKKILANHARJU.....	30
TARUKSEN ALUE.....	32
KULLASVUORI.....	33
PÄIJÄNTEEN KANSALLISPUISTO.....	34
KELVENNE.....	36
VIERUMÄKI.....	38
LEMMENHARJUN LUONTOPOLKU.....	39
HEINOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO.....	40
PAISTJÄRVEN ALUE.....	42
PIRUNKIRKKO.....	43
ONKINIEMEN LIIKKUVA KIVI.....	44
PÄIJÄTSALO.....	45
KAMMIOVUORI.....	46
VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMA-ALUEET.....	48
PITKÄT YHDYSREITIT.....	50
JUUSTOPOLKU.....	52
AURINKO-ILVES.....	54
PÄIJÄNNE-ILVES.....	56

VEDEN MUOVAAMA MAISEMA

Viimeisimmän jääkauden jälkeensä jättämät Salpausselät ovat Suomen kansainvälisesti tunnetuimpia geologisia muodostumia. Ensimmäinen ja Toinen Salpausselkä ulottuvat poikki koko eteläisen Suomen, mutta korkeimmillaan ja näyttävimmillään ne ovat Päijät-Hämeessä sijaitsevalla Salpausselkä Geopark-alueella. Yhdessä pitkien, viuhkamaisesti pohjoiseen suuntautuvien harjujen kanssa ne muodostavat ainutlaatuisen, muinaisten jäätikköjokien virtausta kuvastavan kokonaisuuden. Salpausselät ja harjut hienoine ulkoilumaastoineen ovat muodostuneet pääasiassa sulamisvesivirtojen kuljettamasta, lajittelemasta ja kerrostamasta sorasta ja hiekasta jääkauden loppuvaiheessa noin 12 000 vuotta sitten. Mannerjäätikkö ja sen sulamisvedet ovat osaltaan muokanneet myös lähes 2 miljardia vuotta sitten syntyneitä kalliokohteitamme sellaisiksi kuin ne ovat tänä päivänä.

#SALPAUSSELKÄGEOPARK
SALPAUSSELKAGEOPARK.FI

Alueen sadat järvet, pienistä suppalamista Suomen toiseksi suurimpaan järveen, Päijänteeseen, tarjoavat huikaisevan kauniita maisemia ja upeita virkistysmahdollisuuksia niin alueen asukkaille kuin matkailijoillekin. Salpausselät ja harjut kätkevät sisälleen sora- ja hiekkakerrosten suodattamat runsaat pohjavesivarat. Pohjavesi tulee näkyville alueen lukuisissa kirkasvetisissä lähteissä sekä lähdepohjaisissa järvissä ja puroissa. Noin neljäsosa suomalaisista juo alueemme vettä: alueen asukkaat saavat huippulaatuisen hanavetensä pohjavedestä ja pääkaupunkiseudun juomavesi on lähtöisin eteläiseltä Päijänteeltä.

Kuudesta kunnasta – Lahti, Hollola, Heinola, Asikkala, Sysmä ja Padasjoki – koostuva Salpausselkä Geopark ulottuu Ensimmäiseltä Salpausselältä eteläiselle Päijänteelle. Oppaassa esitellään mielenkiintoisia retkikohteita tältä geologisesti ainutlaatuiselta alueelta, joka on ehdolla UNESCO Global Geopark -kohteeksi.

Muistathan aina retkeillä hyvää retkietikettiä noudattaen: kunnioita luontoa, älä roskaa, leiriydy ja tee tulet vain sallituille paikoille, suosi merkittyjä reittejä ja noudata kunkin retkikohteen sääntöjä. Lue lisää retkietiketistä: www.luontoon.fi/retkietiketti.

Oppaan on tuottanut LAB-ammattikorkeakoulun ja Geologian tutkimuskeskuksen yhteinen Salpausselkä Geopark näkyväksi -hanke, yhteistyössä Salpausselkä Geopark -yksikön ja alueen kuntien kanssa. Hanketta rahoittaa Maaseuturahasto. 2. uudistettu painos (2021) Salpausselkä Geopark -yksikkö ja Salpausselkä Geopark näkyväksi -hanke.

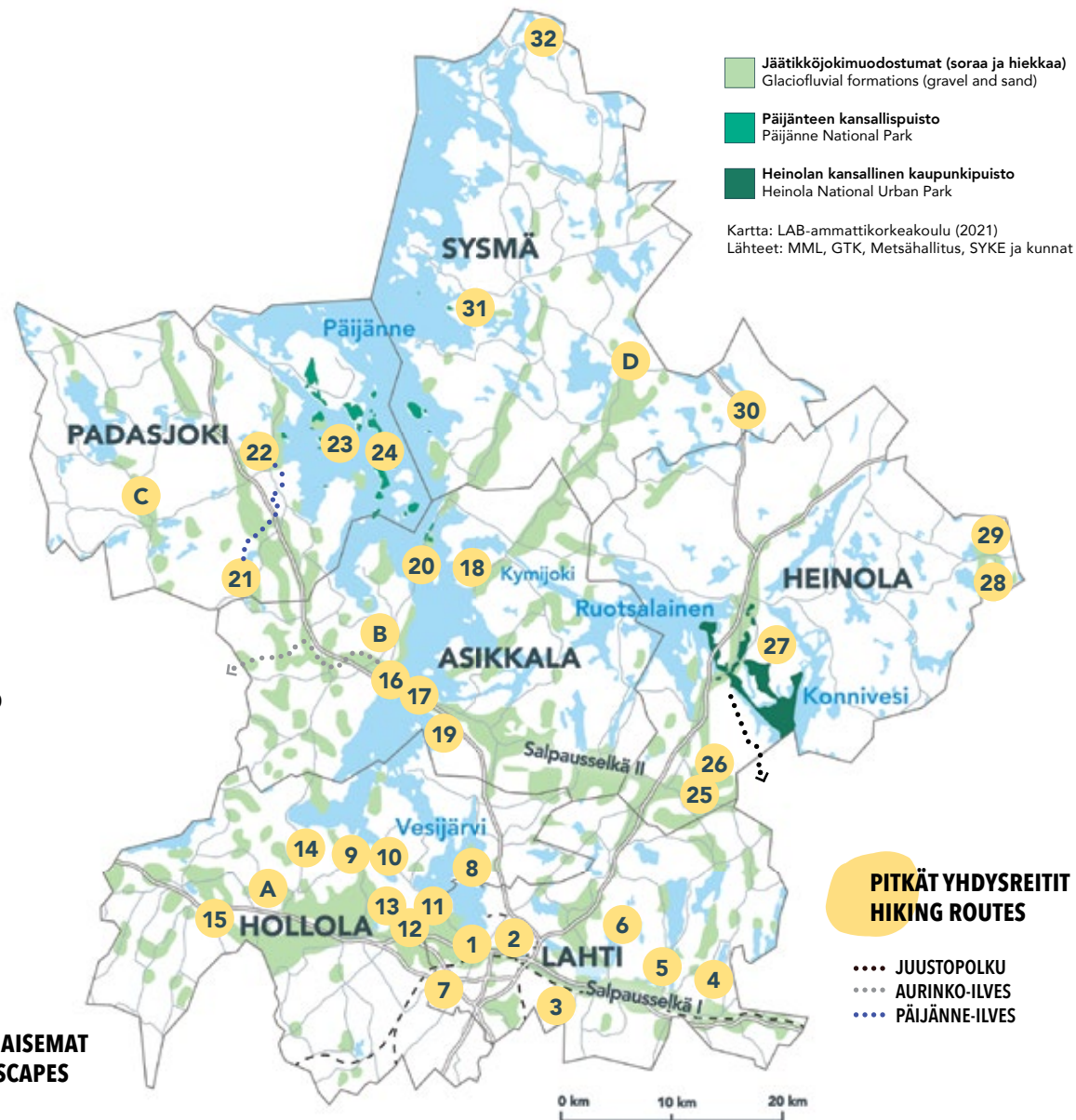
KOHDEKARTTA

MIELENKIINTOISIA KOhteita ALUEELLA SITES OF SPECIAL INTEREST IN THE AREA

1. LAHDEN URHEILUKESKUS
LAHTI SPORTS CENTRE	17. VÄÄKSYN KANAVA
VÄÄKSY CANAL
2. LEHMUSREITTI
LEHMUSREITTI URBAN NATURE TRAIL	18. KALKKISTEN KANAVA
KALKKINEN CANAL
3. LINNAISTENSUO
LINNAISTENSUO MIRE	19. PASOLANVUORI
PASOLANVUORI HILL
4. SAMMALSILLANSUO JA SYLVÖJÄRVI
SAMMALSILLANSUO MIRE & LAKE SYLVÖJÄRVI	20. PULKKILANHARJU
PULKKILANHARJU ESKER
5. PAJULAHTI
PAJULAHTI SPORTS CENTRE	21. TARUKSEN ALUE
TARUS HIKING AREA
6. LAPAKISTON LUONNONSUOJELUALUE
LAPAKISTO NATURE RESERVE	22. KULLASVUORI
KULLASVUORI HILL
7. LUHDANJOEN LINTUTORNIN
TOWER
RIVER LUHDANJOKI BIRD-WATCHING TOWER	23. PÄIJÄNTEEN KANSALLISPUISTO
PÄIJÄNNE NATIONAL PARK
8. ENONSAARI
ENONSAARI ISLAND	24. KELVENNE
KELVENNE ISLAND
9. KAPATUOSIAN LINNAVUORI
KAPATUOSIA HILL FORT	25. VIERUMÄKI
VIERUMÄKI RESORT
10. KUTAJÄRVI
LAKE KUTAJÄRVI	26. LEMMENHARJUN LUONTOPOLKU
LEMMENHARJU NATURE TRAIL
11. TIIRISMAA JA PIRUNPESÄ
TIIRISMAA HILL & PIRUNPESÄ GORGE	27. HEINOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO
HEINOLA NATIONAL URBAN PARK
12. TIILIJÄRVET JA SOISALMENSUO
MIRE
TIILIJÄRVI LAKES & SOISALMENSUO MIRE	28. PAISTJÄRVEN ALUE
PAISTJÄRVI NATURE RESERVE
13. SALPA-SUPPA
SALPA-SUPPA KETTLE	29. PIRUNKIRKKO
PIRUNKIRKKO CLIFF
14. HAMMONJOKI
RIVER HAMMONJOKI	30. ONKINIEMEN LIIKKUVA KIVI
ONKINIEMI ROCKING STONE
15. HULJALAN HELVETTI, HELVETINROTKO
HELVETTI VALLEY OF HULJALA	31. PÄIJÄTSALO
PÄIJÄTSALO ISLAND
16. AURINKOVUORI
AURINKOVUORI HILL	32. KAMMIOVUORI
KAMMIOVUORI HILL

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMAT NATIONALLY VALUABLE RURAL LANDSCAPES

- A. HOLLOLA
B. ETELÄ-PÄIJÄNNE / SOUTHERN PÄIJÄNNE
C. AUTTOINEN & VESIJAKO
D. NUORAMOINEN

LAHDEN URHEILUKESKUS

”ERITTÄIN UPEAT PUITTEET
LIIKUNNALLE JA HUIPPU-URHEILULLE”

KOHDEKUVAAUS

Salpausselkä on suurelle yleisölle tuttu talviurheilun areenana, jonka päänäyttämönä toimii Lahden Urheilukeskus. Lahdessa on järjestetty kansainvälisiä hiihtokilpailuja 1920-luvulta asti ja ne ovat tärkeä osa alueen kulttuurihistoriaa sekä matkailun vetovoimaa. Salpausselän maastojen kiinnostavuuden takaa alueen geologia: jääkausi on muovannut maaston monimuotoiseksi suppakuoppineen, jyrkkine rinteineen ja muinaisrantoineen. Myös Urheilukeskuksen mäkimonttu on rakennettu jääkauden muovaamaan suppaan. Yksi Lahden tärkeimmistä maamerkeistä ovat hyppytornit, joista korkeimman huipulle pääsee kesäisin ihailemaan Salpausselän, Vesijärven ja Lahden kaupungin maisemia.

HYVÄ TIETÄÄ

Lahden Urheilukeskuksesta lähtee erinomainen ulkoilureittien verkosto, jota pitkin pääset liikkumaan metsän suojissa Hollolan Messilään tai Heinsuolle asti. Reittiverkoston runkona toimivat valaistut ulkoilureitit, mutta alueella

on paljon myös kapeita ja hyväpohjaisia polkuja. Osa poluista on merkitty maastoliikuntapoluiksi, joilla saa kulkea niin kävellen, juosten kuin maastopyöräillenkin, myös lumiseen aikaan. Näitä pienillä metallilaatoilla merkittyjä polkuja on viisi, yhteensä noin 25 km. Talvikaudella alueen valaistut ulkoilureitit kunnostetaan hiihtoladuiksi.

Lahden Urheilukeskuksessa sijaitsevassa Hiihtomuseossa voi tutustua hiihtourheilun historiaan Salpausselällä. Mäkimontussa toimii kesäisin myös maauimala.

VAATIVUUS

Urheilukeskuksesta lähtevä reittiverkosto tarjoaa useita vaihtoehtoja, joiden vaativuus vaihtelee helposta vaativaan.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Salpausselänkatu, Lahti

LEHMUSREITTI

REITTIKUVAAUS

Lehmusreitti on Lahden keskusta-alueen ympärillä kiertävä kaupunkiluontopolku, joka mahdollistaa nopean ja helpoan pääsyn luontoon. Noin 13 km mittainen reitti kulkee kauniiden kaupunkipuistojen, parhaiden näköalapaikkojen sekä kiinnostavien kulttuurihistoriallisten kohteiden kautta. Matkan varrelle mahtuvat Urheilukeskus, Radiomäki, Matkustajasatama ja Kariniemenmäen Lanupuisto sekä monta muuta kiinnostavaa kohdetta. Yksi näistä on jääkauden loppuvaiheessa syntynyt Häränsilmän suppalampi, joka lähiympäristöineen on luonnonsuojelualue. Reitti kulkee koko ajan enintään kahden kilometrin päässä Lahden torilta.

HYVÄ TIETÄÄ

Reitti on merkitty maastoon vihrein lehmuksenlehtimerkein. Opasteita voi olla vaikea havaita korttelisuoksilla, joten kartta kannattaa ottaa mukaan reitille.

Lehmusreitti on rengasreitti, jonka voit aloittaa mistä vain reitin varrella sijaitsevasta pisteestä. Erinomaisia aloituspaikkoja ovat esimerkiksi Lahden Urheilukeskus, Radiomäki tai Matkustajasatama.

VAATIVUUS

Reitin vaativuustaso vaihtelee. Pääosa reitistä on helppoa tai keskivaativaa. Kisatulikukkulan ja Niemenkallioiden reittiosuudet ovat suurten korkeuserojensa vuoksi muuta reittiä vaativampia. Nämä reittiosuudet on kuitenkin helppo ohittaa tietä pitkin.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Satamakatu, Lahti (Matkustajasatama)
Salpausselänkatu, Lahti (Lahden Urheilukeskus)
Radiomäenkatu, Lahti

”UPEA ULKOILUREITTI KAUPUNGIN YMPÄRILLÄ”

KUVA: LASSI HÄKKINEN / LAHDEN KAUPUNKI

KUVA: LAHDEN KAUPUNKI

KOHDEKuvaus

Lyhyen ajomatkan päässä Lahden keskustasta sijaitseva Linnaistensuo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan. Suon turvekerroksen paksuus on noin 3 metriä. Aluetta reunustavat sekametsät. Suon rauhallisia maisemia voi ihailla sen poikki kulkevalta pitkospuureitiltä, jonka varrella on suoluonnosta kertovia opastauluja.

Linnaistensuo hyväksyttiin Euroopan Unionin Natura 2000-verkostoon vuonna 1998 edustavana näytteenä eteläsuomalaisesta keidassuoluonnosta. Rauhoituksen piirissä on tällä hetkellä noin 200 ha alue. Natura 2000:n tavoitteena on turvata EU:n luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä. Linnaistensuolla on peräti 15 eri suotyyppiä. Eniten on keidasrämettä ja rimpinevarämettä.

HYVÄ TIETÄÄ

Suolle pääsee kahdesta eri lähtöpisteestä, joista toinen sijaitsee suon itäpuolella ja toinen länsipuolella. Suon ylitse kulkee pitkospuureitti, jota suositellaan käytettävän suolla liikuttaessa. Pitkospuulle johtaa molemmista lähtöpisteistä keltaisin maalimerkein merkitty polku.

Linnaistensuo on suojelualue, jolla liikkumisessa tulee noudattaa annettuja rajoituksia. Alueella ei ole nuotiopaikkoja eikä leiriytymiseen sopivia rakenteita.

VAATIVUUS

Polulla ja pitkospuureitillä on helpohko liikkua. Linnaistensuo on hyvä valinta retkikohteeksi lapsiperheille, mutta liikuntaesteisille reitti ei sovellu.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Korvenrannantie 262, Lahti (länsi)
Ilolantie 48, Lahti (itä)

KUVA: RIIKKA MÄYRÄNPÄÄ

SAMMALSILLANSUO JA SYLVÖJÄRVI

KOHDEKUVAAUS

Sylvöjärvi ja Sammalsillansuo Lahden Nastolassa tarjoavat monipuolisen ja osittain esteettömän luontoelämyksen. Sammalsillansuo on laaja, valtaojien halkoma kosteikkoalue, joka on runsaassa neljässäkymmenessä vuodessa muuttunut avoluhdasta hieskoivuvaltaiseksi, ylitiheäksi metsäksi. Aluetta reunustavat idässä ja lännessä perinteiset peltomaiset, pohjoisessa Sylvöjärvi kauniine rantaluhtineen.

Sammalsillansuosta on rauhoitettu noin 30 hehtaarin luonnonsuojelualue luontolahjana 100-vuotiaalle Suomelle. Sammalsillansuohon pääsee tutustumaan helposti alueella kiertävällä, yhteen suuntaan reilun kilometrin mittaisella luontopolulla, jonka varrella on alueen luonnosta kertovia opastauluja. Polun varrella, Sylvöjärven rannassa on esteetön lintutorni.

HYVÄ TIETÄÄ

Reitin lähtöpisteessä Sylvöjärven uimarannalla on erinomainen paikka evästauolle ja virkistävälle uinnille.

VAATIVUUS

Sammalsillansuon luontopolku on helppokulkuinen, kosteimmilla osuuksilla reitillä on pitkospuut. Reitin alkuosa Sylvöjärven rannasta Sammalsillantielle (myös lintutorni) on esteetön.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Kuoppalantie, Lahti
(Sylvöjärven uimaranta)

”SUKELLUS ELÄVÄISEEN
KOSTEIKKOLUONTOON”

PAJULAHTI

”LUONNONLÄHEINEN,
INNOSTAVA,
MONIPUOLINEN”

KOHDEKUVAAUS

Pajulahti on Lahden Nastolassa toimiva liikunta- ja vapaa-ajankeskus, 20 minuutin ajomatkan päässä Lahden keskustasta. Keskus tarjoaa monipuolisia koulutus-, valmennus-, liikunta-, majoitus- ja ravintolapalveluita.

Geologinen perintömme on Pajulahdessa näkyvissä hiukan yllättävällä tavalla: kahvilan seinässä on esillä useita metrejä puhdasta, louhittua kallion pintaa. Seinämän kallio koostuu pääosin kahdesta kivilajista, eli vaaleasta graniitista ja tummasta kiilleliuskeesta. Täällä lähes 2 miljardia vuotta vanha, alueelle tyypillinen peruskallio on harvinaisen helposti ja esteettömästi nähtävillä.

Pajulahtea ympäröi monipuolinen luonto järvineen. Sijainti kirkasvetisen Iso-Kukkasjärven rannalla mahdollistaa melontaretken ja uimisen. Pajulahdesta on yhteys Lapakiston

luonnonsuojelualueen reiteille. Seelammin laavulle on matkaa noin 2,5 km. Liikuntakeskuksen lähiympäristössä kiertää myös kesällä 2020 avattu maastopyöräilyreitti, Kevätpuronpolku. Se kiertää vaihtelevan n. 1,5 km lenkin käyden luonnonkauniilla mäellä ja laskien sieltä kahden sillan kautta takaisin lähtöpisteeseen Ylhäistentielle.

HYVÄ TIETÄÄ

Pajulahti sijaitsee 3 km päässä Nastolan kirkonkylältä, jonne pääsee Lahden keskustasta paikallisbussilla. Alueella on vuokrattavissa fatbike-pyöriä sekä melontavarusteita.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Pajulahdentie 167, Nastola

KUVA : KATI KOMULAINEN

KUVA: NIKI SOUKKIO 13

LAPAKISTON LUONNONSUOJELUALUE

”YLLÄTTÄVÄN MONIPUOLINEN, JOKA
RETKELLE LÖYTYY UUSIA POLKUJA”

KOHDEKuvaus

Lapakisto on suosittu päiväretkikohde ja Etelä-Suomessa erittäin merkityksellinen luonnonsuojelualue laajuutensa ja luonnonpiirteidensä monipuolisuuden vuoksi. Alueelle ominaisia ovat pitkänomaiset järvet ja niitä reunustavat jylhät avokalliomäet, joiden välissä on metsäisiä suoalueita. Alueella on hyvä retkeilyreittien verkosto sekä laavuja ja tulipaikkoja. Alue on nimetty sen keskellä sijaitsevan kauniin Lapakisto-järven mukaan.

HYVÄ TIETÄÄ

Alueella on viisi merkittyä reittiä, jotka on merkitty maastoon eri värisin maalimerkein. Reittien varrella on useita nuotiopaikkoja sekä kaksi laavaa.

Lapakiston luonnonsuojelualueen saavutat autolla lännestä tai idästä. Alueelle on reittiyhteys myös Pajulahdesta. Lapakisto on eräs Lahden seudun suosituimmista retkeilykohteista, joten suosituimpina ajankohtina erityisesti läntinen saapumisreitti saattaa olla ruuhkainen.

VAATIVUUS

Lapakiston alueella maasto on pääosin melko helppokulkuista ja sisältää vain kohtuullisia korkeuseroja. Lapakiston nuotiopaikalle P-alueelta kulkeva reittiosuus on esteetön.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Ristikankaantie 210, Lahti (länsi)
Kukkasjärventie 251, Lahti (etelä)

KUVA: EETU LINNANKIVI

LUHDANJOEN LINTUTORNI

KOHDEKUVAAUS

Luhdanjoeksi kutsuttu Porvoonjoen alkupään osuus meanderoi eli mutkittelee tasaisten rantaniittyjen keskellä Orimattilan Luhtikylän ja Hollolan Nostavan välillä. Yhtenäisen niittyjakson pohjoispäässä, Etelä-Lahdessa Hollolan rajalla, sijaitsee Luhdanjoen luonnonsuojelualue. Sen pohjoispuolelle rakennettu Luhdanjoen lintutorni on yksi Suomen korkeimmista. Puiden latvojen yläpuolelle kohoavasta lintutornista voi lintujen lisäksi tutkailla kivikaudesta muistuttavia maisemia.

Luhdanjokeen laskee vesiä Salpausselän etelärinteiden puroista. Luhdanjoen laakso on osa eteläisen Suomen pisintä kallioperän muroslijnää. Jokilaaksoa reunustavat metsäiset rinteet ja paikoin jyrkät kalliuseinämät. Kevätulvien aikaan vesi leviää jokilaakson niityille, ja maisema muistuttaa vuosituhansien takaista muinaisjärveä, jonka rannoilla asuttiin jo kivi-kaudella - lintutornin ympäristöstä on löydetty

kymmenkunta kivikautista asuinpaikkaa. Tulvajärvi ja vetiset niityt tarjoavat muuttaville vesilinnuille ja kahlaajille kokoontumis- ja ruokailupaikan. Joen varren niityillä laiduntava karja pitää maiseman avoimena.

HYVÄ TIETÄÄ

Tornille johtavan tien alussa on puomi, joka on päivisin auki. Tien varressa on P-alue, jolta on noin 200 metrin kävelymatka pienen mäen päällä sijaitsevan tornin juurelle. Tornilla ei ole talvikunnossapitoa.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Luhtiojentie 107, Lahti

”LUHDANJOEN LINTUTORNI
YLLÄTTÄÄ KORKEUDELLAAN JA
KIVIKAUDESTA MUISTUTTAVILLA
MAISEMILLAAN”

KUVA: HARRI HYTÖNEN

ENONSAARI

”ENONSAARESSA ON AISTIT-
TAVISSA MENNEIDEN AIKOJEN
KESÄPÄIVIEN TUNNELMAA”

KOHDEKUVAAUS

Vesijärvellä sijaitseva Enonsaari grillipaik-
koineen, laavuineen ja hiekkarantoinen on
mukava retkikohde. Kesäisin saari on suosittu
kohde vesillä liikkujille.

Veneilijä voi rantautua saaren lounaisosassa
olevaan venelaituriin, aivan uimarannan ja
palveluiden läheisyyteen. Meloen saaren
tavoittaa vaikkapa Lahden Kahvisaaresta, ja
se on hyvä levähdyspaikka myös pidemmällä
melontaretkellä. Yleensä Enonsaareen pääsee
kesäisin myös reittiliikenteen kyydissä Lahden
matkustajasatamasta tai Messilän rannasta. Tal-
visin saareen voi kulkea hiihtäen tai luistellen,
jäätilanteen sen salliessa.

Kesäaikaan saarella palvelee kahvila-ravintola
1920-luvun huvilassa ja tarjolla on myös majoi-

tuspalveluita (kesän 2021 suljettu-
na:remontin vuoksi). Enonsaaressa
on luonnonsuojelualue, johon voi
tutustua seuraamalla merkittyä luon-
topolkua, jonka pituus on noin 1,8
km. Linnustolle Enonsaari on tärkeä,
saarella pesii noin 60 lintulajia.

HYVÄ TIETÄÄ

Laivamatka Lahden satamasta Enon-
saareen kestää noin 30 minuuttia.
Tarkista ajankohtaiset tiedot reitti-
liikenteestä esimerkiksi visitlahti.fi
-sivustolta.

KUVA: LAHTI REGION

KAPATUOSIAN LINNAVUORI

KOHDEKUVAAUS

Kapatuosian linnavuori on mannerjäätikön sulamisvesivirtaan noin 12 000 vuotta sitten muodostunut jyrkkärinteinen harju Hollolan kirkonkylässä. Kapatuosian historia on pitkä ja mielenkiintoinen. Mäellä ja sen ympäristössä on ollut ihmistoimintaa jo kivikaudella ja viikin-kiajalta keskiajalle mäki on luultavasti toiminut turva- ja puolustuspaikkana, eli linnavuorena. Alueella onkin tehty useita mielenkiintoisia arkeologisia löytöjä, esimerkiksi merkkejä puisesta varustuksesta ja hopearahan katkelmia. Alueen merkityksestä menneille ihmisille kertoo myös se, että mäen kupeeseen rakennettiin keskiajalla komea harmaakivikirkko.

Mäen huipulla oleva näkötorni on auki kesäisin. Näkötornista avautuvat upeat näköalat Vesijärvelle ja kulttuuri- ja metsämaisemaan. Mäen alla sijaitsevalta pysäköintialueelta mäntymetsän läpi ylös näkötornille johtaa noin 300 m mittainen polku.

HYVÄ TIETÄÄ

Kapatuosian näkötorni on Kapatuosian luontopolun varrella. Noin 2,5 km pituinen polku kulkee Hollolan kirkonkylän historiallisissa kulttuurimaisemissa ja Vesijärven rannassa. Matkan varrella kannattaa kesäkaudella poiketa myös Hollolan kotiseutumuseossa. Kirkonkylältä löytyy myös palveluita, kuten ravintoloita. Kivikirkko kellotapuleineen on näkemisen arvoinen kohde.

VAATIVUUS

Linnavuorelle johtava polku on helpokulkuinen, mutta mäen kiipeäminen tuo matkaan hieman haastetta.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Parinpellontie, Hollola (pieni P-alue mäen juurella).

”KULTTUURIMAISEMIA JA UPEAT NÄKYMÄT VESIJÄRVEN YLLE”

KUTAJÄRVI

KOHDEKUVAAUS

Kansainvälisesti arvokas lintuvesialue Kutajärvi sijaitsee lähellä Hollolan kirkonkylää, Vesijärven lounaispuolella Laasonpohjan ja Kirkonselän välissä. Se on kuroutunut erilleen Vesijärvestä, kun Vesijärven pintaa on laskettu. Niin Kutajärvi kuin viereiset Vesijärven lahdetkin kuuluvat valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan ja Natura 2000-verkostoon. Järvi muodostaa Vesijärven lahtien kanssa myös maailmanlaajuisen kosteikkoja suojelevaan sopimukseen kuuluvan Ramsar-alueen.

Järven luoteispäässä, Kuivasniemessä, on metallirunkoinen lintutorni, jolta aukeaa paras näköala järvelle. Sen vieressä on myös toinen, pienempi puusta tehty lava, joka sopii mainiosti lintujen tarkkailuun. Lintutornille johtavan reitin varrella on infotauluja, joissa on esitelty alueen kasvillisuutta sekä eläimistöä, erityisesti sen linnustoa. Infotauluissa on lähes 40 linnun esittely.

HYVÄ TIETÄÄ

Lintutornille pääsee esimerkiksi Rantatieltä lähtevää tietä myöten. Tie on merkitty ”Kutajärven lintutorni”-tienviitalla (Rantatie 618, Hollola). Viitan vieressä on pieni parkkipaikka, jossa on tilaa muutamalle autolle. Lahden keskustasta kohteelle on noin 15 kilometriä. Kutajärvelle pääsee myös bussilla, joka menee Hollolan kirkolle. Bussilla kuljettaessa kannattaa jäädä pois Kutajärven vanhainkodin kohdalla. Lintutornille johtava polku/pitkospuureitti Rantatien kupeesta.

VAATIVUUS

Kutajärven lintutornille johtava pitkospuupolku on helpokulkuinen.

”LUONNONRAUHAA JA LINTUJEN TARKKAILUA”

TIIRISMAA JA PIRUNPESÄ

KOHDEKuvaus

Hollolan Tiirismaalla on Etelä-Suomen korkein kohta, joka ulottuu 223 metriä merenpinnan yläpuolelle. Pirunpesä on mahtava Tiirismaan kvartsiittikalliota lävistävä rotko, joka houkutteli matkailijoita jo 1800-luvulla. Rotko on parhaimmillaan muutaman metrin levyinen, ja sen seinämät ovat jopa 20 metriä korkeat.

Mannerjäätikön sulamisvesien tyhjentämän rotkon edustalla ja pohjalla on suuria kivilohkareita, josta Pirunpesä lienee saanut nimensä. Tiirismaan kvartsiitti on saanut alkunsa matalaan rantaveteen kerrostuneesta kvartsihiekasta, ja Pirunpesän kivilohkareissa ja kallioseinämissä voi vielä nykypäivänäkin nähdä aallonmerkeiksi kutsuttuja muinaisten aaltojen pohjahiekkaan jättämiä jälkiä.

Tiirismaan kallioalue on todettu valtakunnallisesti erittäin arvokkaaksi, ja se muodostaa suojelualueen. Alueella kulkee 4,5 km pituinen merkitty retkeilypolku, Tiirismaan kierros. Sen varrella on lännessä näköalapaikka Ison Tiilijärven suuntaan sekä pohjoisessa Martan Maja-laavu. Reitin varrelta löytyy useita kiinnostavia luontokohteita sekä opastauluja, jotka avaavat myös alueen kulttuurihistoriaa.

HYVÄ TIETÄÄ

Tiirismaan kierros on merkitty maastoon oranssein maalimerkein. Alueella risteilee myös monia muita ulkoilureittejä ja pikkupolkuja. Tiirismaan kierros yhdistyy etelässä laajan ulkoilualueen kahteen muuhun reittiin, Järvien kierrokseen ja Salpauselle Suoreittiin.

Reitin varrella on kaksi nuotiopaikkaa, toinen Pirunpesällä ja toinen laavun yhteydessä.

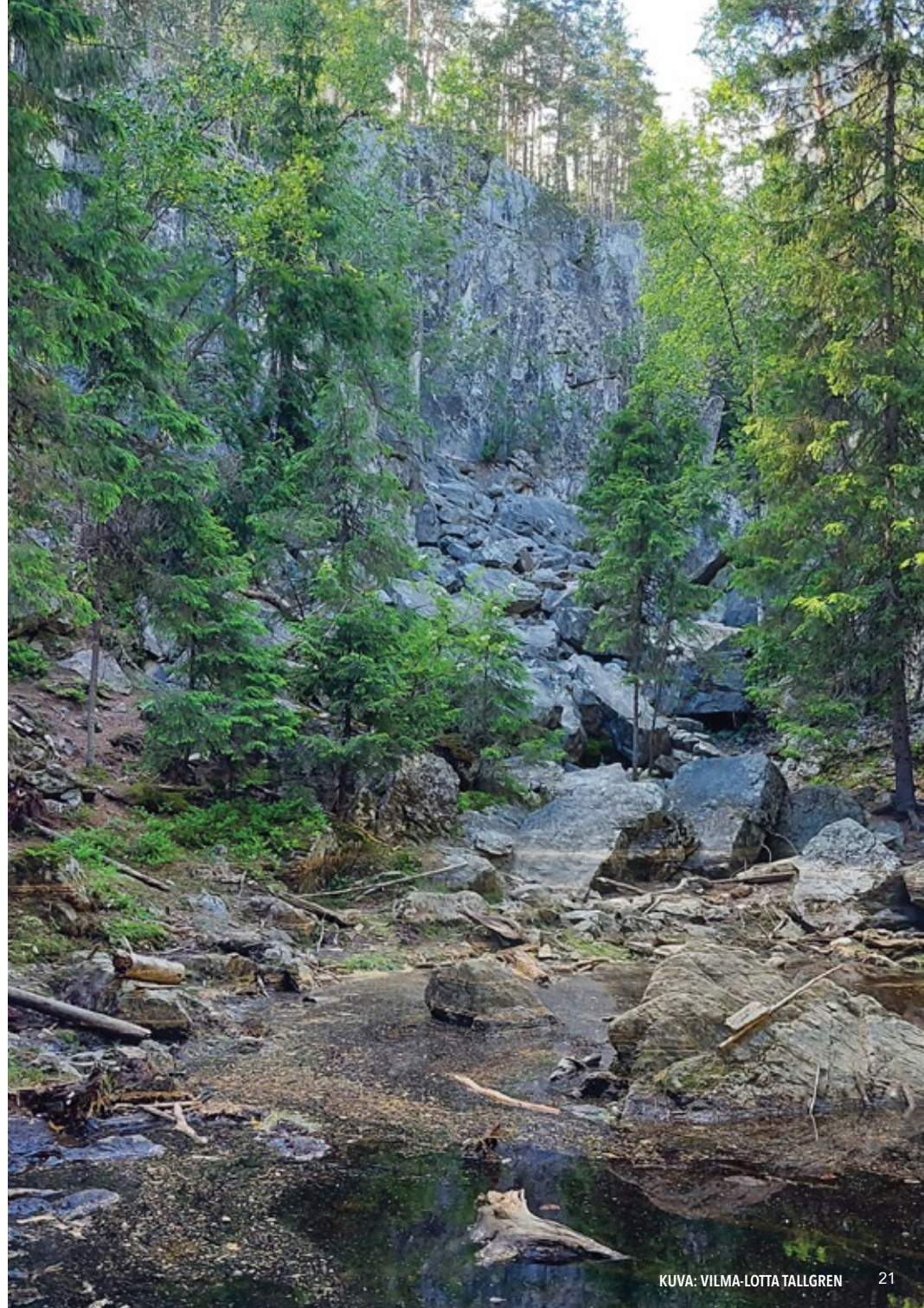
VAATIVUUS

Tiirismaan maasto on mäkiä ja melko kivikkoista, joten siellä liikkuminen vaatii hyvää kuntoa ja tottumusta maastossa liikkumiseen. Arvi Hauvosentieltä pääsee käymään Pirunpesällä myös helppokulkuista ulkoilureittiä pitkin. Talvella reitti on hiihtäjien käytössä.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Arvi Hauvosentie 2, Hollola

”KIVISIÄ POLKUJA
JA SATUMETSÄÄ HOLLOLASSA”

TIILIJÄRVET JA SOISALMENSUO

KOHDEKUVAAUS

Kirkasvetiset Vähä-, Keski- ja Iso Tiilijärvi Hollolassa edustavat Salpausselkien luontoa kauneimmillaan. Ensimmäisen Salpausselän pohjavedestä vetensä saavat, lähdepoijaiset järvet uimarantoineen ja levähdyspaikkoineen sekä rantaviivaa mukailevine metsäpolkuineen ovat ulkoilijan unelma ympäri vuoden. Luonnontilainen Soisalmensuo johdattelee kulkijan järviä ympäröivästä kangasmaastosta kohti Etelä-Suomen korkeimman kohdan, Tiirismaan rinteitä.

Noin 7,5 km mittaisen Järvien kierros -retkilyreitin varrella näet kaikki kolme järveä, ylität Soisalmensuon ja nouseat Tiirismaan rinteille ihailemaan näkymiä Ison Tiilijärven yli. Vaihtelevalle reitille varrella kuljetaan tasaisia teitä, metsäpolkuja ja pitkospuita pitkin. Soisalmensuon kautta kulkee myös 10,5 km pituinen Salpausselän Suoreitti, joka Kintterönsuon kiertäessään ulottuu osittain Lahden puolelle.

HYVÄ TIETÄÄ

Järvien kierroksen varrella siniset maalimerkit ja puiset viitat ohjaavat kulkijaa. Salpausselän

Suoreitti puolestaan on merkitty keltaisin merkein. Molemmilla reiteillä on matkan varrella tietotauluja sekä reittikartta. Järvien kierroksen lähtöpaikka on Vähä-Tiilijärven uimarannan lähellä. Suoreitille pääsee Arvi Hauvosentien parkkipaikalta.

VAATIVUUS

Järvien kierros on vaativuudeltaan keskivaativa. Vähä- ja Keski-Tiilijärviä ympäröivä osuus on maastoltaan helppoa, pohjoisessa Tiirismaan rinteet lisäävät reitin vaativuutta. Suoreitin vaativuus vaihtelee helposta keskivaativaan.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Järvien kierros: Vähä-Tiilijärvenkuja, Hollola.
Salpausselän Suoreitti: Arvi Hauvosentie 2, Hollola

SALPA-SUPPA

KOHDEKUVAAUS

Salpa-suppa on Hollolan kuntakeskuksessa sijaitseva 12 metriä syvä, muodoltaan symmetrisen pyöreä suppa, joka syntyi n. 12 000 vuotta sitten, jääkauden sulamisvaiheessa. Supan pohjalle johtavat puiset portaat, jotka sopivat myös kuntoilukäyttöön. Luoteisreunalla sijaitsee esteetön näköalapaikka.

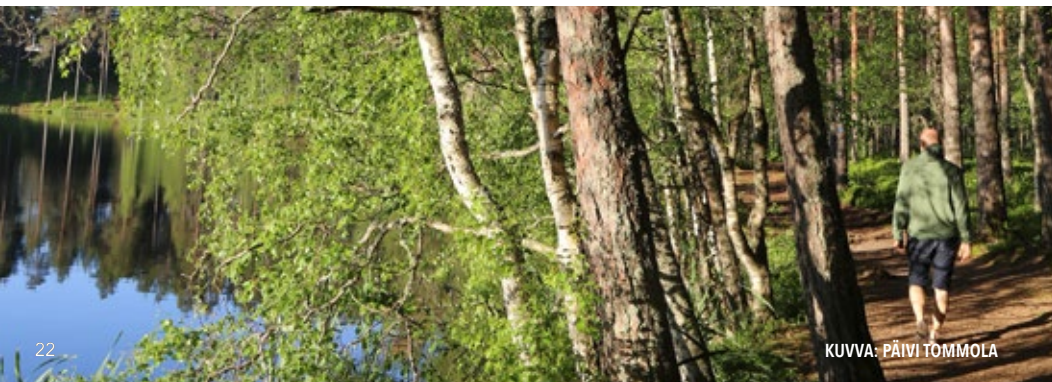
RETKEN ALOITUSPAIKKA

Terveystie 6, Hollola
(Hollolan uimahallin P-alue)

HYVÄ TIETÄÄ

Suppa sijaitsee keskeisellä paikalla, kirjaston vieressä. Se on helposti saavutettavissa julkisella liikenteellä sekä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Kuntoportaatt ja näköalapaikka ovat helpoiten saavutettavissa Terveystien suunnasta. Supan kuntoportailla ei ole talvikunnossapitoa.

”KUNTOILUPAIKKA JÄÄKAUDEN MUOVAAMASSA YMPÄRISTÖSSÄ”

KUUVVA: PÄIVI TOMMOLA

KUUVVA: MARINELLA HIMARI

14 HAMMONJOKI

KOHDEKUVUUS

Lähellä Hollolan kirkonkylää sijaitseva Hammonjoki kuljettaa Salpausselän lähteistä purkautuvan veden vehreänä virtana läpi peltomaisemien Vesijärveen. Hammonjoki on ainoita Vesijärven valuma-alueella sijaitsevia jokia, joissa on luontaisesti lisääntyvä taimenkanta. Joki on suosittu perhokalastuskohde, jossa pääasiallinen saalis on kirjolohi. Eräs paikan suosion salaisuuksista kalastuskohteena on, että kalastusolosuhteet muuttuvat siellä vedenpinnan korkeuden ja veden kirkkauden vaihtelun vuoksi nopeasti. Virran pysyessä sulana Hammonjoella voi kalastaa ympäri vuoden. Paras kalastusaika Hammonjoella kestää toukokuun puolesta välistä lokakuun alkuun.

HYVÄ TIETÄÄ

Kalastus Hammonjoella on sallittu vain perhokalastusvälineillä. Kalastukseen vaaditaan valtion kalastonhoitomaksu 18-64-vuotialta ja Hammonjoen perhokalastuslupa. Alue jakaantuu kahteen erilliseen kalastuslupa-alueeseen.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Isomyllyntie, Hollola

**”YLLÄTYKSELLINEN PERHOKALASTUS-
KOHDE. VEDEN VIRTAAUS
MUUTTAA JOKEA JÄTKUVASTI.”**

KUVA: HARRI HYTÖNEN

15 HULJALAN HELVETTI, HELVETINROTOKO

KOHDEKUVUUS

Helvetinrotko on jyrkkärinteinen laakso ensimmäisen Salpausselän luoteisella reunalla Hämeenkosken Huljalassa. Hurjan nimensä Helveti lienee saanut siitä, että jyrkkien rinteiden ja puuston varjostaman syvän rotkon pohjalla on aina hämärää. Muutoin paikka ei ole nimensä mukainen, vaan ennemminkin sitä voisi luonnehtia luonnonystävän paratiisiksi.

Rotkon pohjalla virtaa kirkasvetinen puro, joka saa vetensä lähteistä. Puron varsilla kasvaa saniaisia ja vanhoja puita. Rotko sijaitsee keskiaikaisen valtavyhlän, Ylisen Viipurintien varrella.

Alueen perinnebiotooppeja ylläpitää Tupalan tilan metsälaitumilla laiduntava itäsuomenkarja. Sekä metsälaitumet että itäsuomenkarja eli kyytöt ovat nykyisin uhanalaisia. Suurin osa rotkosta on aidattua laidunluetta, joka on suljettu vierailijoilta.

HYVÄ TIETÄÄ

Helvetinrotkoa pääsee katsomaan, kun kääntyy valtatie 12:lta Kärkölän risteyksestä Kärkölän suuntaan tielle nro 295 ja kääntyy heti vasemmalle ylös Vanhatielle, jonka varrella laakso sijaitsee. Rotkoa voi katsella tieltä käsin. Sähköpaimenaidan rajaamalle laidunalueelle ei tule mennä. Tarkemmin Helvetinrotkoon ja sen tarinoihin pääsee tutustumaan tilan avoimien ovien päiviä yhteydessä tai ottamalla yhteyttä Tupalan tilan isäntäväkeen: Laura ja Mika Hämäläinen, puh. 0400 978665 / 0400 536614. Lisätietoa: <http://huljalantupalassa.blogspot.com/>

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Vanhatie, Hämeenkoski

**”HÄMÄRÄN ROTKON POHJALLA VIRTAA
KIRKASVETINEN LÄHDEPURO”**

KUVA: MIKA HÄMÄLÄINEN

16 AURINKOVUORI

KOHDEKUVAAUS

Aurinkovuori on valtakunnallisesti arvokas ja maisemaa hallitseva, II Salpausselkään kuuluva suuri reunamuodostumaselänne. Toinen Salpausselkä kerrostui mannerjäätikön reunan eteen noin 12 000 vuotta sitten, kun jäätikön vetäytyminen pysähtyi kylmän ilmastojakson aikana jääkauden loppuvaiheessa.

Aurinkovuoren kohdalla II Salpausselkä rajautuu pohjoisessa Päijänteeseen ja etelässä Vesijärveen. Aurinkovuori kohoaa korkeimmillaan 70–80 järvien pintojen yläpuolelle, mikä takaa upeat näköalat molemmille järville. Aurinkovuori kuuluu valtakunnalliseen harjajensuojeluohjelmaan sekä Natura 2000 -verkostoon. Se on myös tärkeä pohjavesialue.

HYVÄ TIETÄÄ

Aurinkovuoren alueella on laaja ulkoilureitien ja pienten polkujen verkosto, joka sopii erinomaisesti patikointiin ja maastopyöräilyyn. Talvikaudella Aurinkovuori on suosittu hiihtopaikka, mutta alueen monikäyttöpolut ovat

jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden käytössä myös talvisin. Mäen päällä on kaksi laavaa tulipaikkoineen ja näköalatasanne Päijänteen suuntaan. Päijänteen puoleisen laavun kohdalla rinteessä kulkee kuntoportaat, joiden alapäässä on tulipaikka. Alueen läpi kulkee Aurinko-Ilves -vaellusreitti. Päijänteen suunnasta vuoren päälle pääsee nousemaan myös kuntoilupolku pitkin.

VAATIVUUS

Aurinkovuoren polut ovat hyvähajaisia, mutta korkeuserot alueella ovat suuret. Reitit eivät sovellu liikuntaesteisille.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Asikkalantie 14, Asikkala
(Vääksyn liikuntahalli)

”NÄKÖALAPAikka TOISEN
SALPAUSSELÄN KATOLLA”

KUVA: MARINELLA HIMARI

17 VÄÄKSYN KANAVA

”LUONNON KAUNEUTTA JA RENTOA KESÄFIILISTÄ AINUTLAATUISSA MILJÖÖSSÄ”

KOHDEKUVAAUS

Vuonna 1871 valmistunut Vääksyn kanava luo vesiliikenneyhteyden II Salpausselän erottamien Vesijärven ja Päijänteen välille. Se on Euroopan vilkkaimmin liikennöityjä sisävesikanavia ja Asikkalan tunnetuin nähtävyys. Kanavan länsipuolella sijaitsee idyllinen Vanha Vääksy, josta löytyy kahviloita, ravintoloita ja käsityöläispajoja sekä vanhaa kanavaympäristön rakennuskantaa, josta osa on 1800-luvun lopulta. Vieressä virtaa Vääksynjoki, jonka varrella on noin puolen kilometrin mittainen luontopolku sekä vanha mylly. Aivan kanava-alueen sydämessä sijaitsee myös Päijännetalo vapaa-ajan kalastusmuiseineen. Kävelyetäisyyden päässä Vääksyn kanavalta kohoaa Aurinkovuori, jonka

rinteiltä avautuu kaunis näköala Päijänteelle ja Vesijärvelle.

HYVÄ TIETÄÄ

Aivan kanavan lähiympäristössä, Vesijärven puolella, sijaitsee kaunis Kalmarin hiekkaranta. Rannalla on kesäaikaan tarjolla paljon aktiviteetteja eri ikäisille ulkoilijoille. Matala hiekkaranta sopii erinomaisesti uimapaikaksi.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Meijeritie 1, Vääksy
(Päijännetalon P-alue)

KUVA: MARINELLA HIMARI

KALKKISTEN KANAVA

”MATKAILUVÄYLÄ
KAHDEN SUUREN
JÄRVEN VÄLISSÄ”

KOHDEKuvaus

Vesiliikenteen Päijänteen ja Kymijoen alkuosan sekä edelleen Ruotsalaisen välillä mahdollistava Kalkkisten kanava on valmistunut vuonna 1878 ensisijaisesti uittoa varten. Yli kilometrin pituinen ja 20 metriä leveä kanava on sulkuväyliltään Suomen pisin, sulun pituus on peräti 500 metriä. Kanava toimii nykyisin itsepalveluperiaatteella.

Kalkkisten kanavan eteläpuolella sijaitseva Kalkkistenkoski on arvokas rakentamattoman koskialueen ja vanhan metsän muodostama kokonaisuus, joka on suojeltu voimalaitosrakentamiselta koskiensuojelulailla. Koskialueella sijaitsevalta Kotasaarelta on tehty kivi-, pronssi-

ja rautakautisia löytöjä. Alueella ei ole retkeilyrakteita.

HYVÄ TIETÄÄ

Tietä pitkin kanavalle kuljetaan Kalkkistentieltä (tie 3142) erkanevaa hiekkatietä. Kanavan tuntumassa on pysäköintialue ja aivan kanavan rannassa kulkee kävelypolku. Koskialueeseen voi tutustua kanavalta kävellen. Kosken ympäristöstä suuri osa on luonnonsuojeluetta.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Kanavankulmantie, Kalkkinen

KUVA: KATI KOMULAINEN

PASOLANVUORI

KOHDEKuvaus

Vääksyn taajama-alueen eteläreunalla sijaitseva Pasolanvuoren luontopolku tarjoaa metsäretken näköalapaikalle Vesijärven ylle. Reitin varrella kasvillisuus vaihtuu Äkeenojan varren rehevistä lehdoista haavikkoon, kuusikkoon ja kallion lakiosien männikköön. Pasolanvuoren graniittinen kallioperä on peräisin vajaan 2 miljardin vuoden takaa. Nykyiseen muotoonsa mäen on muovannut mannerjää jääkaudella. Alueen itäreunassa on suojeltu metsälehto, jolla liikkumista tulee välttää.

Pasolanvuoren alueeseen pääset tutustumaan Kanavagolf P-alueelta lähtevää noin 1,5 kilometrin mittaista luontopolkua pitkin. Reitin parhaalla näköalapaikalla kallion laella on laavu ja tulipaikka. Polun varrella on alueen luonnosta kertovia opastauluja.

HYVÄ TIETÄÄ

Reitillä ei ole jätehuoltoa, joten vaaraduthan tuomaan roskat mukana pois maastosta. P-alueen vieressä on Kanavagolfin kahvila.

VAATIVUUS

Polku kulkee paikoin jyrkässä rinneessä ja on vaikeakulkuinen. Reitillä onkin syytä kulkea varoen erityisesti sadesäällä.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Tehtaantie 3, Asikkala
(Kanavagolfin P-alue)

”NÄKÖALARETKI
VESIJÄRVEN YLLE”

KUVA: MIKA MARKKANEN

PULKKILAN-HARJU

KOHDEKuvaus

Eteläisen Päijänteen poikki kulkeva kapea Pulkkilanharju on osa maisemareittiä, joka on ansaitusti äänestetty Suomen kauneimmaksi. Muinaisen mannerjäätikön sulamisvesivirran noin 11 500 vuotta sitten kerrostama, valtakunnalliseen harjujensuojeluohjelmaan kuuluva harju on myös alueemme tärkeimpiä geologisia kohteita. Osa harjusta kuuluu Päijänteen kansallispuistoon.

Jalkaisin alueeseen kannattaa tutustua Karisalmen sillan kupeesta alkavalla harjun syntyä ja kasvillisuutta esittelevällä noin 2 km mittaisella luontopolulla. Polun varrella on opastauluja, jotka kertovat alueen luonnosta. Luontopolkuun voi liittää myös ympyräreitin, jolloin matkan kokonaispituudeksi tulee noin 4,4 km. Pulkkilanharjun upeista maisemista voi nauttia myös pyöräillen turvallisesti osittain sorapintaista pyörätietä pitkin.

HYVÄ TIETÄÄ

Luontopolun varrella ei ole rakennettuja taukopaikkoja, mutta lähtöpaikalla on kesäisin palveleva kiosk. Pulkkilanharjulla on myös kesäravintola kauppoineen.

Pulkkilanharju on mukava perheretkikohde, jonne johtaa Vääksystä pyörätie. Matkan varrella ajetaan kauniissa maalaismaisemassa ja nähtävää tarjoo mm. Asikkalan kirkonkylä, joka muodostaa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön. Päätepisteeksi/kääntöpaikaksi retkelle sopii Karisalmen sillan levähdysalue.

VAATIVUUS

Luontopolku kulkee hyvähajaisessa kangasmaastossa ja on helppokulkuinen.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Pulkkilantie 955, Asikkala (Karisalmen P-alue)

"MANNERJÄÄTIKÖN SULAMISVIRRAN
KERROSTAMA MAISEMAREITTI"

KUVA: KATI KOMULAINEN

21 TARUKSEN ALUE

KOHDEKUVAAUS

Evon retkeilyalueen kyljessä sijaitseva Taruksen alue on laaja metsäalue, jolla on useita pieniä järviä ja 11 kilometriä rantaviivaa. Alueen geologisesti mielenkiintoisimpiin kohteisiin kuuluu kaunis Kelkutteenharju. Taruksen alue tunnetaan savottakulttuuria ja eränkäyntiä esittelevästä kulttuuriperinnöstään sekä upeista hiekkarannoistaan.

Alueella on kaksi päiväretkeilyyn sopivaa merkittyä reittiä; Savottapolku ja Karhulenkki. Taruksen alueelta on reittiyhteys myös Padasjoelle (Päijänne-Ilves) sekä Evon retkeilyalueelle.

”SAVOTTAKULTTUURIA,
RETKEILYPOLKUJA JA
LEIRIELÄMÄÄ”

HYVÄ TIETÄÄ

Alueella on hyvä varaustupien ja nuotiopaikkojen verkosto. Monet taukopaikoista ovat helposti saatavutettavissa, aluetta halkovan tien läheisyydessä. Iso-Taruksen uimaranta on erinomainen paikka virkistytymiseen retken jälkeen.

VAATIVUUS

Savottapolku ja Karhulenkki ovat keskivaativia reittejä. Molemmat kulkevat pääosin melko tasaisessa metsämaastossa, mutta polut ovat paikoin huonopohjaisia. Kelkutteenharjun osuudella korkeuserot tuovat lisää vaativuutta reitteihin.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Kelkutteentie, Padasjoki

22 KULLASVUORI

KOHDEKUVAAUS

Aivan Padasjoen laivarannan vieressä kohoavan Kullasvuoren maisematornista, Tuomastorneista, avautuu upea näköala Päijänteen kansallispuistoon ja ympäröivään maisemaan. Käynti Kullasvuorella sopii hyvin niin lyhyeksi päiväretkeksi kuin liitettäväksi Päijänteen kansallispuistoon suuntautuvan retken alkuun tai loppuun. Kannattaa tutustua myös Kullasvuorenkujalta alkavaan luontopolkuun.

Padasjoen Kullasvuori on Kellosalmen pohjoispuolelta alkavan harjun eteläisin osa. Se on kasautunut jääkauden loppuvaiheessa jäätikön sulamisvesien kuljettamasta sorasta ja hiekasta Tuomasvuoren kallioisen mäen kupeeseen. Harjun rinteillä on nähtävissä mannerjäätikön vetäytymisen jälkeisten meri- ja järvivaiheiden muinaisrantoja.

HYVÄ TIETÄÄ

Kullasvuoren alueella on ulkoilureittejä, kuntoportaat ja frisbeegolfrata sekä talvisin latuja.

VAATIVUUS

Kullasvuoren valloitus onnistuu hyväpohjaista ulkoilureittiä pitkin. Reitti on helppokulkuinen, mutta nousu vuorelle haastaa kulkijaa.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Laivarannantie, Padasjoki

”UPEA NÄKÖALA
PALKITSEE TIUKAN
NOUSUN JÄLKEEN”

KUVA: PÄIVI TOMMOLA

KUVA: KATI KOMULAINEN

PÄIJÄNTEEN KANSALLISPUISTO

KOHDEKuvaus

Päijänteeseen kansallispuistossa harjusaaret, jylhät kalliot ja lintuluodot muodostavat maisemiltaan ja luonnoltaan ainutlaatuisen kokonaisuuden. Padasjoen, Asikkalan ja Sysmän alueilla sijaitsevaan kansallispuistoon kuuluu noin viisikymmentä rakentamatonta saarta ja luotoa sekä osia asutuista saarista.

Puiston lukuisista saarista osa on harjujaksoihin kuuluvia hiekkarantaisia saaria, jotka ovat syntyneet viimeisimmän jääkauden lopulla noin 11 500 vuotta sitten. Hinttolanselän ja Tehinse-län välillä sijaitsee maisemallisesti erityisen merkittävä harjusaarten ketju. Yhdessä saarten välisten vedenalaisten harjuselänteiden kanssa se muodostaa edustavan, etelässä mantereelle ulottuvan yhtäjaksoisen kokonaisuuden. Saarista mahtavin on 8 km pitkä Kelvenne, joka yksi maamme suurimmista ja komeimmista harjusaarista.

Puiston kalliosaaret ovat tyypillisiä Päijänteeseen vuorimaalle, joka on jäännettä lähes kaksi miljardia vuotta sitten syntyneestä poimu-vuoristosta. Kalliosaarten rannat poikkeavat paljon puiston harjumaisemasta. Esimerkiksi Haukkasalossa on kymmeniä metrejä Päijänteeseen pinnan yläpuolelle kohoava pystysuoraa kalliojyrkänne ja paikoin alueen jyrkenteet jatkuvat pystysuorina kallioseinäminä myös vedenpinnan alapuolelle, jopa yli 10 metrin syvyyteen.

Puhdas vesi, avarat suurjärvimaisemat, harjusaarten hiekkarannat ja jylhät kalliosaaret luo-

vat upeat puitteet retkeilylle. Maitse puistoon voi tutustua Pulkkilanharjulla, Päijätsalossa ja Virmailassa. Alueen kunnissa on vierasvenesatamat palveluineen, ja kesäaikaan Kelvenneen saareen pääsee vesiteitse myös reittiliikenteen kyydissä.

HYVÄ TIETÄÄ

Päijänteeseen kansallispuisto soveltuu erityisesti vesistöretkeilyyn. Puistossa on erinomainen taukopaikkojen verkosto. Lintujen pesimärauhan turvaamiseksi osassa puiston saaria on mairinnousu- ja liikkumiskielto 15.4.–31.7. Talvisin jäätilanteen salliessa alueella voi retkeillä hiihtäen tai luistellen.

Kansallispuistot ovat luonnonsuojelualueita, joita koskevat omat sääntönsä. Tarkistathan Päijänteeseen kansallispuiston ajantasaiset ohjeet ja säännöt Metsähallituksen luontoon.fi-sivustolta ennen retkeä: www.luontoon.fi/paijanne.

”LUONNONKAUNII-
DEN HARJUSAARTEN, SUPPA-
LAHTIEN JA HIEKKA-
RANTOJEN KOTI”

”SUOJAISIA POUKAMIA, HIENOJA
HIEKKARANTOJA JA KAUNISTA
HARJUMAISEMAA”

KOHDEKUVAUS

Kelvenne Päijänteen kansallispuistossa Padasjoella on Suomen suurimpia ja komeimpia harjusaaria. Saaressa retkeilijää odottavat mm. ihanat hiekkarannat, harjulehdot sekä laguunimaisen suojaisat ja kauniit, luonnonsatamina toimivat syvät suppalahdet. Yksi saaren erikoisuuksista on sen eteläosassa sijaitseva suppalampi. Saaren päästä päähän kulkevan merkityn polun varrella on useita tulentekopaikkoja ja kuivakäymälöitä. Polku kulkee välillä ylhäällä harjulla, välillä rantaa seuraillen.

HYVÄ TIETÄÄ

Kelventeellä on kuusi yöpymiseen sopivaa telttailualuetta: Kirkkosalmi, Hinttolanhiekka, Kyyränlahti, Nimetön, Isohieta ja Likolahti. Saaren rannoilta löytyy myös useita upeita hiekkarantoja sekä kahdeksan tulentekopaikkaa.

VAATIVUUS

Kelventeen läpi kulkeva harjupolku on pääosin hyväkulkuisen, joskin paikoin kapea. Reitillä on kohtuulliset korkeuserot.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Kelventeelle pääsee kesäaikana laivaristeilyllä tai venetaksilla. Kuljetuksia tarjoavat yritykset on listattu Metsähallituksen luontoon.fi -sivustolla. Saaren rannoilla on useita retkisatamia, joihin on mahdollista rantautua veneellä tai kanootilla.

KUVA: KATI KOMULAINEN

25 VIERUMÄKI

• KOHDEKuvaus

Vierumäki monipuolisine koulutus-, liikunta-, ravintola-, ja majoituspalveluineen sijaitsee Toisella Salpausselällä, joka kerrostui mannerjäätikön reunan eteen noin 12000 vuotta sitten. Suomen Urheiluopiston kohdalla Salpausselkään liittyy pitkä, kohti pohjoista suuntautuva harju. Sen kapeat, jyrkkärinteiset selänteet polkuineen muodostavat viehättävän kokonaisuuden yhdessä alueen pienten järvien kanssa. Maastossa on paljon myös suppia, osa niistä veden täyttämiä suppampia. Sellainen on esimerkiksi urheiluopiston päärakennuksen alapuolella sijaitseva, rannoiltaan nopeasti syvenevä Valkjärvi. Valkjärvi saa vetensä useista järvien pohjassa ja rannalla sijaitsevista lähteistä.

Salpausselän reunamuodostumasta ja siihen liittyvästä harjasta koostuva Vierumäenkaan-Musterinharjun alue kuuluu geologisen merkittävyytensä vuoksi valtakunnalliseen

"VIRKISTÄYTYMISKESKUS
HARJULUONNON
SYLISSÄ"

harjensuojeluohjelmaan. Suomen Urheiluopiston rakennukset muodostavat valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön. Vierumäen ympäristössä on erinomainen ulkoilureittien ja polkujen verkosto, joka mahdollistaa monen mittaiset retket. Talvisin iso osa reiteistä on latuina tarjoten upeat hiihtomahdollisuudet. Reittiverkosto ulottuu Heinolan keskustan tuntumaan Juustopolkua ja Valo-Ilves -reittiä pitkin.

• HYVÄ TIETÄÄ

Vierumäen reiteistä ja palveluista saat vierumäki.fi-sivustolta sekä Vierumäki Friends -sovelluksesta.

• RETKEN ALOITUSPAIKKA

Koulutuskeskuksentie 1, Vierumäki

26 LEMMENHARJUN LUONTOPOLKU

• KOHDEKuvaus

Lemmenharjun luontopolku kulkee jyrkkärinteisten harjuselänteiden päällä ja kirkasvetisten pikkujärvien rantoja myötäillen Suomen Urheiluopiston lähimaastoissa Vierumäellä.

Lemmenharjun reittikokonaisuus sisältää Suurharjun maisemareitin ja Ahvenlammen kierroksen, jotka voi helposti yhdistää samaan retkeen. Pelkästään Suurharjun maisemareitin kiertämällä matkaa kertyy 2,4 km, molemmista yhteensä 4 km. Luontopolun varrella voi myös pulahtaa uimaan Valkjärven uimapaikalla sekä Saarijärven ja Suurijärven uimarannoilla. Valkjärven avanto virkistää rohkeaa myös talvisin!

• HYVÄ TIETÄÄ

Lemmenharjun luontopolku on merkitty maastoon oranssein maalimerkein. Valkjärven rannalla on tulipaikka.

Opiston lähialueella on lisäksi merkityt 3, 5, 7 ja 10 km reitit, jotka sopivat hyvin myös maastopyöräilyyn.

• VAATIVUUS

Lemmenharjun polku on osittain helppokulkuista maastoa, mutta useat jyrkät nousut ja laskut lisäävät reitin vaativuustasoa.

• RETKEN ALOITUSPAIKKA

Lemmenharjun polun lähtöpaikka sijaitsee Valkjärven rannalla, Suomen Urheiluopiston päärakennuksen Kaskelan (Kaskelantie 10) pohjoispuolella.

"LEMMENHARJUN
LUONTOPOLKU LUMOAA
YMPÄRI VUODEN"

KUVA: KATI KOMULAINEN

KUVA: KATI KOMULAINEN

HEINOLAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

KOHDEKuvaus

Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat kaupungin viehättävä keskusta kulttuurihistoriallisesti arvokkaine puistoinen ja rakennuksineen, kirkonkylän kulttuuriympäristö sekä harjun, Kymijoen, järvien ja salomaan muodostama monimuotoinen luonnonympäristö.

Jyrängön silloilta voi lähteä neljään eri suuntaan puistoja ja luonnonrantoja pitkin kulkeville rantareiteille, jotka jatkuvat kaupunkipuiston rajoja pidemmällekin. Kaupunkipuiston alueelta löytyy myös luontopolkuja. Aivan keskustan tuntumassa sijaitsee linnustoltaan arvokas Koskensaari, jonka kiertää osin esteetön 2,7 km luontopolku. Myös Sepänniemessä on pieni luontopolku, jonka varrelta voi löytää merkkejä esimerkiksi Jyrängön keskiaikaisesta kylästä.

Heinolan salomaalla erämaisten järvien jylhyys ja karuus sekä lehtolaikkujen rehevyys vaihtelevat pienellä alalla. Salomaalta löytyy polkuja, laavuja ja nuotiopaikkoja. Alueen halkova Sataojan luontopolku tutustuttaa kulkijan vaihtelevaan metsäluontoon ja Sataojan luonnon-suojelualueeseen.

Heinolanharju, joka alkaa Vierumäenkanalta, suuntautuu pohjoiseen selkeänä selänteenä, katkeaa Jyrängönvirran kohdalla ja päättyy Luusiin. Kaupunkipuiston alueella harjumaistemista pääsee nauttimaan niin kaupungin keskustan ja kirkonkylän välisellä alueella, kuin etelämpänä Jyrängössäkin, josta on yhteys Ilvesreittiä

aina Suomen Urheiluopistolle saakka. Jyrängöstä alkaa myös Juustopolku Vuolenkoskelle.

Vesistöt ovat olennainen osa Heinolaa. Vesitse pääsee kanavien kautta Päijänteelle ja Kouvolaan Pyhäjärvelle ja Konnivedeltä on melontayhteys aina Saimaalle saakka. Myös Heinolasta löytyy useita rantautumispaikkoja ja osa kaupunkipuiston saarista toimii retkeilykohteina.

HYVÄ TIETÄÄ

Heinolan kansallinen kaupunkipuisto on yksi Suomen kymmenestä tämän arvonimen saaneesta kohteesta.

Lisätietoa:
kansallisetkaupunkipuistot.fi.

”LUONNONKAUNIS KAUPUNKI
HARJUN JA KYMIJOEN
RISTEYSKOHDASSA”

28 PAISTJÄRVEN ALUE

● KOHDEKuvaus

Paistjärvellä pääsee nauttimaan erämaatunnelmasta ja monimuotoisesta luonnosta vajaan 30 kilometrin etäisyydellä Heinolan keskustasta. Alueen tunnetuin nähtävyys on mahtava Pirunkirkon jyrkänne. Muita alueen retkeilykohteita ovat kaunis Kuijärvenharju sekä Ketturiutta hiekkarantoihin ja keittokatoksineen. Alueella sijaitsee myös kirkkaasta vedestään tunnettu, sukeltajien suosima Sonnanen-järvi.

Metsähallituksen omistamalla Paistjärven suojelualueella on yhteensä noin 9 km merkittyjä reittejä.

**”AITOA ERÄMAATUNNELMAA
ILMAN ETELÄISEN SUOMEN
KANSALLISPUISTOJEN RUUKKIA”**

● HYVÄ TIETÄÄ

Alueella on kolme tulipaikkaa ja yksi telttailualue. Virallista uimarantaa ei ole, mutta alueen rannat soveltuvat erinomaisesti uimiseen. Järvet ja lammet soveltuvat myös pienimuotoiseen soutu- ja melontaretkeilyyn.

Heinolan itäosassa, valtatie 5 (E75) itäpuolella sijaitsevalle Paistjärven alueelle ei ole julkisia liikenneyhteyksiä.

● VAATIVUUS

Polut ovat pääosin helppokulkuisia, mutta polku Pirunkirkolle on paikoin haastava.

● RETKEN ALOITUSPAIKKA

Sonnasentie, Heinola
(Paistjärven P-alue)

29 PIRUNKIRKKO

● KOHDEKuvaus

Mannerjään muovaama, kaltevaseinäinen Pirunkirkko on jylhä ja vaikuttava geokohde Metsähallituksen omistamalla Paistjärven alueella Heinolassa. Pirunkirkko on rapakivigraniitista muodostunut, massiivinen viisto jyrkänne, joka muistuttaa jättiläismäistä laavua. Se on yksi Salpausselkä Geoparkin merkittävimmistä kalliokohteista. Tarinan mukaan Pirunkirkolle paettiin isonvihan aikana (1713–1721) venäläisten sotajoukkojen pelossa.

● HYVÄ TIETÄÄ

Pirunkirkolle johtaa Niinilammen P-alueelta retkeilypolku, jota pitkin pääset kiertämään 4 km ympyräreitit (myös edestakainen käynti Pirunkirkolla onnistuu). Polku on merkitty maastoon keltaisin maalimerkein.

Polun lähtöpisteessä Niinilammella on tulentekopaikka ja kuivakäymälä.

● VAATIVUUS

Pirunkirkolle Niinilammen P-alueelta johtava polku on maastoltaan paikoin haastava.

● RETKEN ALOITUSPAIKKA

Pirunkirkko, Heinola
(Niinilammen P-alue)

**”JYLHÄ KALLIO-
MUODOSTUMA ON
VOIMAANNUTTAVA KOKEMUS”**

KUVA: KATI KOMULAINEN

KUVA: KATI KOMULAINEN

ONKINIEMEN LIKKUVA KIVI

”NÄYTTÄÄ SILTÄ, ETTÄ SE
VOISI VYÖRYÄ TIELLE
HETKENÄ MINÄ HYVÄNSÄ”

KOHDEKUVAAUS

Onkiniemen liikkuva kivi on 80 tonnin painoinen kiillegneissinen siirtolohkare. Sanotaan, että kivi keikkuu ihmisvoimin, kun sitä oikeasta kohdasta liikuttaa.

Aikaisemmin siirtolohkareiden arveltiin päätyneen paikoilleen hiisien eli jättiläisten heittäminä tai pudottamina. Niitä onkin yleisesti nimitetty hiidenkiviksi. Todellisuudessa lohkaraita on siirrellyt mannerjäättikkö. Liikkuessaan jäättikkö irrotti kallioperästä lohkaraita ja kuljetti niitä mukanaan. Onkiniemen liikkuva kivi jäi omalaatuiseen asemaansa, kun jää alueella suli noin 11 500 vuotta sitten.

Siirtolohkareen alla on silokalliota eli mannerjään sileäksi hiomaa kalliota. Silokallion pinnas-

sa on usein nähtävissä jään kulutusmerkkejä, esimerkiksi uurteita, jotka syntyivät jäätikön pohjalla olleiden kivien raapiessa kalliota. Toisinaan näkyvissä on jäätikön eri virtausvaiheiden aikaisia, eri suuntaisia uurteita. Näitä ristiurteita on nähtävissä myös Onkiniemen silokalliossa.

HYVÄ TIETÄÄ

Kivi sijaitsee Sysmän Onkiniemessä, valtatie E75:n varrella. Paikalla on pieni P-alue.

KUVA: KATI KOMULAINEN

PÄIJÄTSALO

”AVARIA MAISEMIA JA
LUONNONKAUNIITA RANTOJA
KALLIOIDEN KAINALOSSA”

KOHDEKUVAAUS

Päijätsalon kalliainen saari Päijänteen itärannalla on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita ja kuuluu osittain Päijänteen kansallispuistoon. Lähellä Sysmän kirkonkylää sijaitseva saari on lähes mantereessa kiinni, ja sinne pääsee myös tietä pitkin. Jylhän Päijätsalon laki kohoaa 85 metriä Päijänteen pintaa korkeammalle. Sen huipulla olevasta näkötorjasta avautuu kaunis näköala Päijänteen suurimmalle selälle, Tehinselälle.

Saarella on 4,1 km mittainen luontopolku, joka kulkee näkötorjin kautta. Reitin varrella on alueen luonnosta kertovia opastauluja.

HYVÄ TIETÄÄ

Alue on maanteitse saavutettavissa Sysmän suunnasta, Päijätsalontien kautta. Vesitse Päijätsaloon saapuvan kannattaa rantautua Pyydynniemen laituriin, jonka yhteydessä on myös tulentekopaikka.

VAATIVUUS

Päijätsalon polut ovat paikoin melko kivikkoisia, eivätkä sovellu liikuntaesteisille. Näkötorjille nousevalla polulla on suuret korkeuserot.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Sorolantie 28, Sysmä

KUVA: MIKA MARKKANEN

"HULPPEITA NÄKÖALOJA,
KALLIOITA JA RIPAUS MYSTIIKKAA"

KOHDEKUVAUS

Sysmässä, Salpausselkä Geopark -alueen pohjoislaidalla sijaitseva jylhä Kammiovuori on valtakunnallisesti arvokas kalliokohde. Se on Etelä-Suomen toiseksi korkein kohta heti Tiirismaan jälkeen.

Kammiovuorella kiertää noin 4 kilometrin mittainen merkitty reitti, jonka varren nähtävyyksiin kuuluvat seitsemän metriä korkea näyttävä siirtolohkare "Linta" sekä Hiskian luola, joka on perimätiedon mukaan ollut Kammiovuorella eläneen erakon asumus. Reitti johtaa ylös vuoren laelle, mistä avautuvat upeat näköalat mannerjäätikön muovaamaan jyrkkärinteeseen laaksoon, johon Päijänne työntyy kapeana lahtena.

Laaksoa rajaavat Vuorisalon komea itärinne ja Kammiovuoren länsirinne, jossa on näyttävä taluskivikko. Kivikon pohjalla on mannerjäätikön louhimia ja kuljettamia kiviä, ja jyrkänteestä on sortunut lisää kiviä alueen vapautuessa jäästä noin 11000 vuotta sitten. Tämän jälkeen vuosituhansien kuluessa pakkasrapautuminen on jatkanut kivien irrottamista jyrkänteestä, ja kivikko on vähitellen laajentunut.

HYVÄ TIETÄÄ

Kammiovuorelle nouseva infotauluin varustettu reitti on merkitty maastoon sinivalikoisin maalimerkein. Näköalapaikalla on pöytä ja penkit, ja alempana reitin varrella laavu tulipaikkoineen.

VAATIVUUS

Reitti on vaativa suurten korkeuserojensa vuoksi, lisäksi se on paikoin jyrkkä sekä pohjaltaan kivikoinen ja juurakkoinen. Kohde ei sovellu liikuntarajoitteisille.

RETKEN ALOITUSPAIKKA

Nutturintie 104, Sysmä

KUVA: MARINELLA HIMARI

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMA-ALUEET

Salpausselkä Geopark -alueen valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellut maisema-alueet sisältävät Päijät-Hämeen edustavimpia kulttuurimaisemia. Alueiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Geologinen perintömme maastonmuotoineen on luonut perustan ihmisen toiminnalle ja kulttuurimaisemien kehittymiselle.

● AUTTOINEN JA VESIJAKO

Länsi-Padasjoen metsäylängöllä sijaitsevat perinteikkäät Auttoisten ja Vesijaon kylät ovat valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja muodostavat yhdessä arvokkaan, pienipiirteisen maisema-aluekonaisuuden. Tiiviin ryhmäkylän luonteen säilyttäneitä Auttoisten kylää ympäröi neljä järveä, ja sen läpi virtaa Kylänjoki. Kylien halki kulkee niitä yhdistävä selväpiirteinen harju, jota Vesijaon nauhamainen kylärakenne seurailee. Vesijaon kylä rajoittuu pohjoisessa samannimiiseen järveen, joka liittyy Padasjoen melontareitistöön. Molemmat kylät mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran jo vuonna 1464, ja niissä on säilynyt kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa.

● HOLLOLA: KASTARI-HATSINA-KUTAJOKI

Hollolassa sijaitseva Kastari-Hatsina-Kutajoki on omaleimainen, I Salpausselän pohjoispuolelle muodostunut kulttuurimaisema. Sen maisema-

kuva hallitsevat Salpausselkä ja siihen liittyvät harjut sekä kumpuilevat pellot. Alueen kulttuuriperinnöltään ainutlaatuinen kiintopiste on Hollolan kirkonkylä keskiaikaisine harmaakivikirkkoineen. Kirkon vieressä kohoavalta harjulta, Kapatuosian linnavuorelta, avautuu kaunis näköala Vesijärvelle. Alueella on myös luontoarvoiltaan merkittäviä järviä ja järvenselkiä, kuten Natura 2000- ja Ramsar-verkostoniin kuuluvat Kutajärvi ja Vesijärven Kirkonselkä. Kutajärvi, Kirkonselkä ja Sairakkalanjärvi kuuluvat myös valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan.

● ETELÄ-PÄIJÄNNE: KURHILA-PULKKILA

Kurhila-Pulkkilan maisema-alue Asikkalassa kuntakeskuksen läheisyydessä edustaa Päijänteen seudun avaraa viljelymaisemaa sekä arvokasta harju- ja järviluontoa. Toinen Salpausselkä kehystää kulttuurimaisemaa korkeina selänteinä ja jyrkkinä rinteinä näkyen myös Vesijärven kaukomaisemassa. Salpausselkään yhdistyy koillisesta nähtävä harju, joka kulkee Päijänteen poikki Pulkkilanharjuna, tarjoten molemmin puolin upeat näkymät suurjärvimaisemiin. Asikkalan kirkonkylä

”IDYLLISET MAALAISMAISEMAT
KUTSUVAT PYSÄHTELEMÄÄN
VÄHÄN VÄLIÄ”

tiilikirkkoineen ja muine kulttuurihistoriallisesti arvokkaine rakennuksineen muodostaa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön. Kurhilan ja Hillilän kylien viljelymaisemalle ovat ominaista pitkät näkymät ja kumpuilevat pellot. Geologisena erikoisuutena ovat Kurhilan kumpuina tunnetut viljellyt kumpareet, jotka ovat jääkauden loppuvaiheessa syntyneitä, hie-noaineksesta muodostuneita jäätikkökarstikumpuja. Vastaavia ei tunneta muualta Suomesta.

● NUORAMOINEN

Sysmässä sijaitsevan Nuoramoisten kylän aluetta leimaa kolmen kartanon muodostama kartanomaisema, joka on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä vanhoine rakennusryhmineen, vehreine

puutarhoineen ja koivukujineen. Puoliavoimessa viljelymaisemassa kumpuilevien peltojen takana siintee Nuoramoisjärvi. Maisema-alueen pohjoisosassa kylän läpi virtaa melontareittinä tunnettu Tainionvirta, jossa kylän kohdalla on historiallinen mylly- ja voimalaitospaikka, Nuoramoistenkoski. Nuoramoissa on ollut asutusta jo rautakauden loppupuolelta asti, mistä kertovat alueelta tehdyt esihistorialliset löydöt.

Salpausselkä Geoparkin viides valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, **Päijätsalo** on esitelty toisaalla tässä oppaassa.

PITKÄT YHDYSREITIT

SEURAAVILLA SIVUILLA ESITELLÄÄN KOLME PITKÄÄ YHDYSREITTIÄ; JUUSTOPOLKU, AURINKO-ILVES JA PÄIJÄNNE-ILVES. NÄMÄ REITIT SOPIVAT SEKÄ PATIKOINTIIN ETTÄ MAASTOPYÖRÄILYYN.

JUUSTOPOLKU

● REITTIKUVAUS

17,2 km mittainen Juustopolku johdattaa kuljijan Heinolan Jyrängöstä Iitin Vuolenkosken kylään, läpi korpimaisemien ja yli kallioisten mäkien. Juustopolku on vanha markkinareitti, jota pitkin maalauskylästä ennen kuljetettiin juustoa myytäväksi Heinolan torille. Nykyään Juustopolku toimii retkeilyreittinä, joka soveltuu erinomaisesti maastopyöräilyyn, patikointiin ja polkujuoksuun.

Reitin varrella maisema vaihtuu Konniveden rantojen jylhistä korpikuusikoista hakkuuaukoihin, jäkälän peittämiin kallioihin, lehtomaisiin metsiin ja lopun mäntykankaaseen. Lyhyen hetken silmissä vilahtavat myös vehreät peltomaisemat. Reitin kiinnostavin nähtävyyshanke on viimeisimmän jääkauden aikana mannerjäätikön raahaamana paikalleen kulkeutunut massiivinen siirtolohkare, Kupparinkivi.

● HYVÄ TIETÄÄ

Reitti on merkitty maastoon opaskyltein ja valkoisin maalimerkein. Reittikartta on nähtävillä lähtöpisteissä. Voit myös ladata ja tulostaa sen mukaasi Heinolan kaupungin sivuilta.

Suunnilleen reitin puolivälissä sijaitseva Läpiän laavu tarjoaa hyvät puitteet taukoiluun. Kannattaa kuitenkin huomioida, että paikalla viihtyvät erinomaisesti myös hyttys.

Pitkää päiväretkeä suunnittelevan maastopyöräilijän kannattaa huomioida, että Juustopolku, Vierumäeltä Jyrängöön kulkeva Ilvesreitti sekä Vuolenkosken ja Vierumäen välinen yhdysreitti

muodostavat reittiverkoston, jossa riittää poljettavaa koko päiväksi. Jyrängön kortteliosuudella joudut navigoimaan omatoimisesti Ilvesreitin päätepisteestä Juustopolun alkuun.

● VAATIVUUS

(kuvaus kirjoitettu maastopyöräilyn näkökulmasta)

Reitti on maastopyöräilyn näkökulmasta sekä fyysisesti että teknisesti keskiarvoinen. Heinolan Jyrängöstä lähdettäessä alkumatkan juurakkoinen rantapolku vaatii ajotaitoa ja paikoin myös kovaa kuntoa. Alun jälkeen polku muuttuu sileämmäksi ja matka etenee helposti rullaillen Läpiäntielle asti. Tien ylityksen jälkeen edessä ovat reitin vaativimmat juurakot sekä jyrkkä, endurotyyppinen lasku kohti Läpiän laavaa. Vuolenkoskea lähestyttäessä kuusimetsien kätkeistä löytyy muutama tiukka nousu ja pitkiä osuuksia taitavallekin maastopyöräilijälle ilahduttavaa singletrackia. Viimeiset kilometrit ennen saapumista Vuolenkoskelle ovat sileää mäntykangasta.

Matkan varrelle mahtuu muutama lyhyt pitkospuuosuus. Ojan ylityksistä jotkut saattavat vaatia jalkautumista. Reitin korkeusprofiili on vaihteleva, mutta reitin nousut ovat melko pieniä.

”KORPIMETSÄÄ, KALLIOISIA MÄKIÄ JA RIIPUS KULTTUURIMAISEMAA”

● RETKEN ALOITUSPAIKKA

Tamppilahdenkatu, Heinola (tien päätepiste)

Herrojentie 14, Iitti (Vuolenkosken urheilukenttä)

AURINKO-ILVES

"KANGASMAASTOA, PELTOMAISEMIÄ JA
VEHREITÄ PURONVARSIA"

● REITTIKUVAUS

31 km mittainen Aurinko-Ilves johdattaa Vääksyn kauniista miljööstä kohti Evon retkeilyalueen sankkoja metsiä. Reitin varrella nähtävää ja koettavaa tarjoavat Aurinkovuori upeine näköaloineen, Syrjänsupat syntyä-rinoineen sekä Kurhilan kylä ja Evon metsät kauniine maisemineen. Aurinko-Ilveksellä kannattaa nauttia myös taukoilusta, sillä reitin varrella kulkijaa odottavat toinen toistaan viihtyisämmät laavupaikat solisevien purojen varrella. Evon retkeilyalueella suosittuja käynti-kohteita ovat alueen monet kalastuspaikat sekä metsäkämpät.

● HYVÄ TIETÄÄ

Reitti on merkitty maastoon opaskyltein ja keltaisin/oranssein maalimerkein. Vääksyssä reitin maasto-osuus alkaa Urheilukeskuksesta, mutta voit aloittaa retkesi jo Päijännetalon P-paikalta, jossa on nähtävänä reittikartta. Evolla reitin päätepiste on Haarakjärven P-alue, josta voit jatkaa retkeäsi pidemmälle Evon retkeilyalueen reittiverkostoon. Pyöräilijän kannalta kiinnostava lisä on reittiyhteys Padasjoelle Päijänne-Ilves-reittiä pitkin.

Reitin varrella on yhteensä neljä laavupaikkaa, joista purojen varsilla sijaitsevat Uusimylly ja Kaupinsaari tarjoavat parhaat puitteet leiriytymiseen. Aurinkovuoren laavu sijaitsee näköalapaikalla selänteen päällä. Kurhilan seurojentalon pihassa on telttailualue ja keittokatos. Kurhilan seurojentalon ja Uusimyllyn välisellä reittiosuudella kannattaa noudattaa erityistä varovaisuutta, sillä reitin ympäristössä liikkuu myös ratsastajia.

● VAATIVUUS

(kuvasuunniteltu maasto-pyöräilyn näkökulmasta)

Vääksystä lähdettäessä reitin ensimmäiset kilometrit ovat leveämpää käärytietä tai hyväpohjaista harjupolkua. Fyysistä vaativuutta kuitenkin riittää, sillä heti reitin alussa edessä on nousu ylös Aurinkovuorelle. Kirkkotien ylityksen jälkeen Syrjänsupien osuudella polun pohja muuttuu hieman vaativammaksi. Kurhilan kylässä reitti myötäilee peltojen laitamia ja kulkee hetken myös tietä, kunnes muuttuu Uusimyllyn laavua lähestyttäessä pienemmäksi poluksi. Uusimyllyn laavun jälkeen reitillä vuorottelevat metsäautotieosuudet ja kapeampi polku. Viimeiset kilometrit ennen saapumista Evon retkeilyalueelle ovat pääosin tietä.

Kokonaisuutena reitti on teknisesti helppo, sisältäen muutamia lyhyitä keskivaativia osuuksia. Fyysisesti reitti on keskivaativa johtuen Aurinkovuoren rinteiden paikoin suurista korkeuseroista. Reitillä on ainoastaan muutama lyhyt pitkospuuosuus.

● RETKEN ALOITUSPAIKKA

Asikkalantie 14, Asikkala (Vääksyn liikuntahalli)

Haarakjärven P-alue (Evo), Talvilammentie 549, Hämeenlinna

PÄIJÄNNE-ILVES

● REITTIKUVAUS

12,6 km mittainen Päijänne-Ilves toimii yhdysreitteinä Padasjoelta Taruksen retkeilyalueelle ja Evolle. Padasjoella reitti alkaa laivarannasta, jonka läheisyydestä löytyy myös upeat näköalat Päijänteen yli tarjoava Kullasvuoren maisematorni. Reitin alkuosuuden kohokohta on Hietarannan kaunis kuusikuja. Lyhyen metsäosuuden jälkeen edessä ovat Nyystölän pellot ja Nuijasodan muistomerkki. Kumpuileva peltomaisema vaihtuu valtatie ylityksen jälkeen metsäisempään ympäristöön, jonka sydämessä polkijaa odottaa Nuijamiehenkolan kaunis laavupaikka puron varrella.

Nuijamiehenkolan laavun jälkeen matka jatkuu kohti Frans Joosefin lammen luonnonsuojelualuetta ja Iso-Tarusta, jonka rannalta reitin toisesta päätepisteestä löytyvät tulentekopaikka, uimaranta ja leiriytymisalue.

● HYVÄ TIETÄÄ

Reitti on merkitty maastoon opaskyltein ja keltaisin maalimerkein. Taruksen retkeilyalueella on nähtävissä myös reittikartta. Padasjoella lähtöpisteenä toimii Padasjoen laivaranta, jossa toimiva kesäravintola sopii taukopaikaksi tai ruokailuun retken jälkeen.

Reitin varrella Nuijamiehenkolan laavu on hieno taukopaikka. Iso-Taruksen rannalla on hyvät retkeilyrakenteet ja leiriytymismahdollisuus.

Päijänne-Ilves on janareitti, johon on kuitenkin helppo yhdistää paluumatka takaisin lähtöpisteeseen Iso-Taruksen ja Padasjoen välistä

kylätietä pitkin. Reitti sopii hyvin ajettavaksi molempiin suuntiin. Voit myös jatkaa retkeäsi Iso-Tarukselta Evon retkeilyalueelle ja sieltä edelleen Aurinko-Ilves -reittiä pitkin kohti Vääksyä.

● VAATIVUUS

(kuvaus kirjoitettu maasto-pyöräilyn näkökulmasta)

Padasjoelta lähdettäessä reitin ensimmäiset kilometrit ovat helppokulkuista hiekkatietä. Lyhyen metsäosuuden jälkeen reitti jatkuu peltotietä ohi Nyystölän kylän. Valtatie ylityksen jälkeen ympäristö muuttuu metsäisemmäksi, mutta ajopohja pysyy edelleen helppona. Nuijamiehenkolan laavua lähestyttäessä polku muuttuu kapeammaksi, mutta on edelleen nopeakulkuinen ja helppo ajettava. Laavun jälkeen reitin luonne muuttuu täysin ja edessä on lyhyiden tiesiirtymien ja vaativan pikkupolun vuorottelua, jolla polkuosuudet tasoittuvat vasta hieman ennen saapumista Iso-Taruksen rannalle. Nuijamiehenkolan ja Iso-Taruksen välillä metsäautotien länsipuolelle jäävä polun pätkä on osin ajokelvoton, mutta sen pääsee ohittamaan sujuvasti metsäautotietä pitkin.

"LAIVARANNASTA PELTOJEN YLI EVON SANKKOIHIN METSIIN"

Polun varrella on muutamia lyhyitä pitkospuuosuuksia, mutta ne ovat leveää, pyöräilijäystävällistä mallia. Matkan varrella ei ole suuria nousuja eikä laskuja.

● RETKEN ALOITUSPAIKKA

Laivarannantie 41, Padasjoki (Padasjoen laivaranta)

Taruksentie 290, Padasjoki (Iso-Tarus)

KUVA: IIDA HOLLMEN

LISÄTIETOJA:

<https://visitlahti.fi/salpausselkageopark>

<https://www.luontoon.fi>
(Metsähallituksen kohteet)

Kaupunkien ja kuntien sivustot

Luontokohteita, reittejä, nähtävyyksiä ja
matkailupalveluita samalla kartalla:

<https://visitlahti.fi/matkailukartta/>

KUVA: LASSI HÄKKINEN / LAHDEN KAUPUNKI

SALPAUSSELKÄ GEOPARK

sijaitsee Lahden seudulla ja eteläisen
Päijänteen alueella. Lahteen pääsee
Helsingistä junalla tunnissa.

www.salpausselkageopark.fi

1h 15 min

51 min

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

KANNEN KUVA: JOHANNES SIPPONEN

[SALPAUSSELKAGEOPARK.FI](https://salpausselkageopark.fi)

[#SALPAUSSELKÄGEOPARK](https://www.instagram.com/salpausselkageopark)